

Friade i HSAN – fällda i länsrätten

Remissmiss fördröjde behandling av man med metastaser i lungorna ett år

Två kardiologer som tidigare friades av Ansvarsnämnden HSAN fälls i nästa instans, länsrätten. Misstag med ett remissvar ledde till att en man med metastasuspekta lungförändringar gick ett år utan utredning eller adekvat vård.

II Bakgrunden är att Socialstyrelsen efter en Lex Maria-anmälan anmälde kardiologerna. Ett röntgenutlåtande angav att mannen, tidigare opererad för njurcancer, hade metastassuspekta lungförändringar. Utlåtandet uppmärksammades först ett år efter undersökningen.

Socialstyrelsen menade att de båda kardiologerna åsidosatt sina åligganden då de underlät att följa upp och informera patienten om resultatet av röntgenundersökningen och vidta de åtgärder som var motiverade med anledning av patientens misstänkta tumörsjukdom.

Båda kardiologerna bestred att de hade gjort något fel.

Ansvarsnämnden påpekade att fallet illustrerade vikten av att det finns fungerande rutiner för bevakning av remisser. Nämnden delade Socialstyrelsens bedömning att kardiologerna hade gjort fel då de inte tillfredsställande hade följt upp resultatet av lungröntgen.

Men, ansåg HSAN, misstagen kunde till en del förklaras av att datajournalssystemet saknade utbyggd bevakningsfunktion och att systemet med »flaggning« av remissvar inte fungerade bra.

Kardiologernas fel ansågs ursäktliga och de friades.

Överklagade till länsrätten

Socialstyrelsen överklagade beslutet till länsrätten. Styrelsen underströk att avsaknaden av datasystem för bevakning och »flaggning« av remissvar inte kan utgöra grund för att betrakta läkarnas försumlighet som ursäktlig.

Tvärtom, menade Socialstyrelsen, borde avsaknaden av ett sådant system fått läkarna att vara extra vaksamma när det gällde att kontrollera resultatet av röntgenundersökningen.

Läkarnas handlande måste bedömas mot bakgrund av det system som i praktiken tillämpades vid kliniken. Röntgenbilderna demonstrerades vid röntgenrond och utlåtande sändes till remitterande läkares signeringskorg eller, om det inte fanns någon uppgift om vem denne var, till respektive vårdavdelnings signeringskorg för signering av PAL.

Socialstyrelsen hänvisade till sin kungörelse om ansvar för remitterade patienter. Varje läkare som utnyttjar serviceenheternas tjänster måste bevaka att svar på prov, särskilda undersökningar och annat kommer honom tillhanda samt granskas av kompetent personal inom medicinskt acceptabel tid.

Båda kardiologerna bestred Socialstyrelsens yrkande.

Kardiolog A menade att yrkandet baserades på oriktiga uppgifter och bristfällig utredning. Han framhöll i sammanfattning att han hade gjort vad som rimligen kunde begäras av honom.

Socialstyrelsens anmälan hade grundats på ett felantagande (att han remitterade patienten till röntgenundersökningen), en vantolkning av hans anteckningar i journalen (att han ville lämna ansvaret för uppföljningen av svaret till primärvården) och ignorering av väsentliga detaljer i hans yttrande.

Kardiolog B bestred också att hon skulle ha gjort något fel, bland annat med stöd från Läkarförbundets konsultationsläkare Gösta Ahlmark, specialist i internmedicin och kardiologi.

Denne menade att B hade observerat det avvikande utlåtandet och vidtagit flera åtgärder. Han hävdade att hon inte brutit mot de rutiner och regler som fanns. Att det ändå skedde ett misstag fick anses som ursäktligt.

Principiellt viktigt

Socialstyrelsen påpekade att databaserade system kan vara till god hjälp i att utforma rutiner för bevakning av remisser. Men bevakningen kan aldrig helt överlämnas till datorerna. Remiss- och provsvar måste alltid bedömas och följas upp av personal med relevant kompetens.

Det är av stor vikt att patientsäkerheten beaktas när organisation och rutiner utformas. Men avgörande för patientsäkerheten är för det mesta att personalen sköter sina åligganden och skyldigheter noggrant och ansvarsfullt.

Att, som de båda läkarna i det här fallet, utgå från att någon annan tar ansvar för patientens vård utan att kontrollera att det verkligen sker, är inte förenligt med god patientsäkerhet.

Socialstyrelsen underströk att det är av stor principiell vikt att länsrätten slår fast att den läkare som mottagit eller signerat ett remiss- eller provsvar har ansvar för att kontrollera att de åtgärder som motiveras av svaret vidtas.

Länsrätten konstaterar att det är ostri-

digt att patienten hade utvecklat dottertumörer i lungorna och att det framgick av en lungröntgen men inte uppmärksammades förrän ett år senare.

Att patienten inte informerades om sitt hälsotillstånd, och därför gick med metastassuspekta lungförändringar i över ett år utan nödvändig utredning eller adekvat vård, ser länsrätten som mycket allvarligt.

Någon annan skulle ta ansvar

De båda läkarna utgick från att någon annan skulle ta ansvar för patientens vidare vård utan att följa upp att så verkligen skedde, trots att möjligheter till kontroll förelåg vid flera tillfällen.

Länsrätten ser målet mot bakgrund av bristande samordning och kommunikation mellan avdelningar och oklara arbetsrutiner för bevakning av remissvar samt datajournalssystem. Länsrätten finner även i beaktande av dessa faktorer att både kardiolog A och B har handlat oacceptabelt. Någon ursäkt finns inte.

Därför ger länsrätten båda läkarna disciplinpåföljd i form av erinran. •

Så överklagas ett HSAN-beslut

Fallet med kardiologerna som först friades och sedan fälldes är ovanligt.

II Det normala är att HSANs beslut står fast, ändringsprocenten är låg. Men när ett HSAN-beslut ändras i nästa instans är det i regel till fördel för den fällda, disciplinpåföljden upphävs eller mildras från varning till erinran.

När en läkare eller någon annan i hälso- och sjukvården fälls i HSAN, kan hon eller han överklaga beslutet till länsrätten i Stockholm.

Nästa instans är kammarrätten i Stockholm. För att fallet ska tas upp där krävs prövningstillstånd, som bara ges under vissa förutsättningar. Som sista instans finns Regeringsrätten.

Ett överklagande måste ske inom tre veckor från det att den klagande fått del av HSANs beslut.

Alla beslut och domar ska åtföljas av en besvärshänvisning där det berättas vart man ska vända sig, inom vilken tid man måste klaga samt vilka uppgifter som ska ingå i överklagandet. •